

22 Ocak 1962 Tarih ve 1 Sayılı Kanunun, 5.6.1975 Tarih ve 1905 Sayılı Kanunla Değişik 1 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna 1 Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifinin Millet Meclisince Kabul Olunan Metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet ve Bütçe ve Plan Komisyonları Raporları.
(M. Meclisi : 2/772; C. Senatosu : 2/114)

(Not : M. Meclisi S. Sayısı : 454)

Millet Meclisi
 Genel Sekreterliği
 Kanunlar Müdürlüğü
 Sayı : 5591

16 . 2 . 1977

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 15 . 2 . 1977 tarihli 45 nci Birleşiminde görüşülerek açık oyla kabul edilen, 22 Ocak 1962 tarih ve 1 sayılı Kanunun, 5 . 6 . 1975 tarih ve 1905 sayılı Kanunla Değişik 1 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve bu Kanuna 1 Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi, dosyası ile birlikte sunulmuştur.
 Saygılarımla.

Kemal Güven
 Millet Meclisi Başkanı

Not : Bu teklif 26 . 1 . 1977 tarihinde Başkanlıkça ilk komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 10, 15 . 2 1977 tarihli 44 ve 45 nci Birleşimlerinde görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 454)

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

22 Ocak 1962 tarih ve 1 sayılı Kanunun, 5 . 6 . 1975 tarih ve 1905 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddesinin değiştirilmesi ve bu Kanuna 1 geçici madde eklenmesine dair hazırlanmış olduğumuz kanun teklifi gerekçesi ile birlikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımızla arz ve rica ederiz. 26.1.1977

Sivas Milletvekili
Ahmet Durakoğlu

C. Senatosu Ankara Üyesi
Yiğit Köker

Urfa Milletvekili
Abdülkadir Öncel

Konya Milletvekili
Özer Ölçmen

Van Milletvekili

Gereğinin, 2 nci sayfasında (bir örnek verilmek gerekirse) şeklinde başlayan paragrafın muhtevası, şu anda kesinlikle açıklığa kavuşmadığından gerekçenin bu kısmına katılmıyorum.

Salih Yıldız

GEREKÇE

Anayasanın 82 nci maddesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenekleriyle yolluklarının kanunla düzenleneceğini belirttiğinden sonra, bir tavan çizerek ödeneğin aylık tutarı en yüksek Devlet memurunun almakta olduğu miktarı, yolluk da ödeneğin yarısını aşamaz kaidelerini koymuştur.

Anayasa gereği olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenekleri ve yollukları önce 1 sayılı Kanunla düzenlenmiş daha sonra 657 sayılı Kanununun 236 ncı maddesinde yapılan değişiklikle ve 1905 sayılı Kanunla bu düzenlemeye değişiklikler getirilmiştir.

Halen yürürlükte bulunan 1905 sayılı Kanuna göre, «Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin, ödeneklerinin tespitine dair Anayasanın 82 nci maddesindeki miktar 657 sayılı Devlet Memurları Kanunuyla gösterilen en yüksek gösterge ile bu Kanuna dayanılarak çıkarılan kararnameler gereği yapılan ödemeler ve diğer kanunlarla aylıklara eklenen ödemelerin tutarıdır.»

Uygulama 1905 sayılı Kanununun sakıncalarını ortaya çıkarmıştır. 1970 yılından beri Devlet Personel Rejiminde ve özellikle yan ödemelerde ve istihkaklarda meydana gelen artışlar bu sakıncaları büsbütün ağırlaştırmıştır.

Fürlü gerekçeler ve değişik adlar altında yüksek mevkilerdeki kamu görevlilerine yapılan yan ödemelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine yansımaları hali bir çok güçlükler yaratmıştır. Bu yüzden kanunlarda herhangi bir değişiklik yapılmadığı halde kararnamelerde vaki değişiklikler sebebiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek miktarları kamuoyunda münakaşa edilir duruma gelmiş bulunmaktadır.

Diğer taraftan çeşitli kamu hizmetlerinde, Anayasanın 117 nci maddesindeki tarife uygun şekilde kamu görevi yapan Devlet memurlarının hizmet gördükleri yer, görülen hizmet, öğrenim durumları, hizmetin taşıdığı önem gözönünde tutularak kararnameler ve diğer kanunlarla aylıklarına eklenen ilâve miktarları kesin olarak tespit etmekte büyük zorluklarla karşılaşmaktadır.

Şöyleki : Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yollukları 3'er aylık olarak ödendiği dikkate alındığı takdirde her yeni çıkan kanun ve kararnameye göre bunların intibakının yeniden düzenlenmesi gerekmekte ve büyük güçlükler doğurmaktadır.

Bu konuda bir örnek verilmek gerekirse; 1991 sayılı Kanuna tabi bir öğretim kuruluşunun başında bulunan görevli, Devlet Memurları Kanununda gösterilen en yüksek gösterge ve ek gösterge tutarı olan (1 200) e ilâveten bu miktarın % 40'ını tam gün çalışma karşılığı, yine aynı miktarın % 40'ını iş güçlüğü, iş riski, teminindeki güçlük zammı ve 2/3'ünü makam tazminatı olarak almakta buna ilâveten yukarıdaki miktarların toplamını aşmamak üzere döner sermaye tazminatı eğer fiilen derse giriyor ise haftada 3 ders hesabı ile 1512 TL. sı almakta buna mukabil mahrumiyet bölgesinde yine aynı Kanuna göre hizmet gören başka bir üniversite rektörü ise yukarıda tadat edilenlerin dışında 7 500 TL. sı da mahrumiyet yeri tazminatı almaktadır. Bugün için katsayı 9 olduğuna göre üniversite profesör ve rektörlerinin maaşlarının % 100'ünü ve hatta % 200'ünü aşacak nispette yan ödeme ve istihkak aldıkları da bir vakiadır. Ayrıca 657 sayılı Kanuna tabi Devlet Memurlarının bir kesiminin de maaşlarının % 75'inin üstünde yan ödeme aldıkları, bu miktarların Kamu İktisadî Teşebbüsleri sevk ve idare kademesinde bulunan memurlar da iştiraklerdeki ek görevle, teşvik ikramiyeleri, kârlılık ve verimlilik halinde verilen ikramiyelerle birlikte % 100'ün üzerinde bir miktar olduğu da her türlü izahtan varestedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenekleri, aslında Anayasanın 82 nci maddesiyle tespit edilen tavan rakamının uzun bir süreden beri altında bulunmasına rağmen Anayasanın 117 nci maddesinde tarifli yapılan Devlet memurlarının aldıkları miktarların, daha açık bir ifade ile ellerine geçen miktarın kamuoyunca tam manasıyla bilinmemesi neticesinde ve aynı zamanda yolluğun ödenekle birlikte mütalaa ve takdim edilmesi yüzünden ve mukayesede yolluk alanın sadece Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri farz olunarak Devlet memurlarına ödenen ve bazı görevler için devamlılık arz eden yollukların hesaplarda nazara alınmaması sonucu yanlış değerlendirmelere ve haksız eleştirilere rastlamak mümkün olmuştur. Bu sebeple, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yolluklarının, münakaşa konusu olmaktan çıkarılmasını teminen hazırladığımız ve ilişkide sunduğumuz dört maddeden ibaret kanun teklifi maddeler itibarıyla şu esasları ve yenilikleri getirmektedir.

1. — 1 nci madde üç fıkradan ibaret olup bunlardan (a) ve (b) fıkraları Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödeneklerinin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunuyla belirlenen ek gösterge ile birlikte aldığı aylık tutar ve buna ilâveten bu tutarın % 50'sini aşmamak üzere yan ödemeler karşılığı en yüksek Devlet memuruna yapılan diğer ödemeler toplamı olduğunu belirtmekte 3 ncü fıkraya ise (a) ve (b) fıkralarına göre tespit olunan ödeneğin yarısının yolluk olarak ödenmesini öngörmektedir.

2. — 2 nci madde ile 1905 sayılı Kanunla değişik 1 sayılı Kanuna bir geçici madde eklenmesi ve bu geçici madde ile 1905 sayılı Kanunun 6 Ocak 1977 tarihli Meclis kararına göre uygulanması sonucunda 1976 Mali Yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yolluklarında meydana gelen artışların, Hazineye irat kaydolunacağını bu ödenek ve yolluk farklarını almış bulunanlardan aldıkları farkların 1 . 3 . 1977 tarihinden itibaren alacakları ödenek ve yolluklardan mahsup suretiyle bu mümkün olmadığı takdirde 6183 sayılı Kanun hükümleri uyarınca tahsil olunacağını hükme bağlamıştır.

3. — 3 ncü madde yürürlük tarihiyle ilgilidir.

4. — 4 ncü madde yürütmeye ilgilidir.

Anayasa ve Adalet Komisyonu Raporu

Cumhuriyet Senatosu

Anayasa ve Adalet

Komisyonu

Esas No. : 2/114

Karar No. : 21

19 . 2 . 1977

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 15 Şubat 1977 tarihli 45 nci Birleşiminde görüşülerek açık oyla kabul edilen, 22 Ocak 1962 tarih ve 1 sayılı Kanunun, 5 . 6 . 1975 tarih ve 1905 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna 1 geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi, Millet Meclisi Başkanlığının 16 Şubat 1977 tarihli ve 5591 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmekle Komisyonumuzun 19 Şubat 1977 tarihli Birleşiminde tetkik ve müzakere olundu.

1. Teklifin 1 nci maddesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yolluklarının Anayasanın 82 nci maddesinin kabul ettiği tavanın çok altında bir miktar olarak tespitini öngörmektedir.

Tavanın altındaki bir düzenleme biçimi Anayasaya aykırı değildir.

Partiler arası anlaşma ile düzenlenen bu madde, Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

2. Teklifin 2 nci maddesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği ile bağdaşmayan işler hakkında hüküm ihtiva etmektedir.

Anayasanın 78 nci maddesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği ile bağdaşmayan işler konusunda özel bir kanun konulmasını amir bulunmaktadır.

Anayasanın yürürlüğe girmesinden sonra bu konuya çeşitli çalışmalara başlanılmış ancak mevzuun girift karakteri nedeni ile kanunun konulması imkânı elde edilememiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yollukları ile ilgili bir teklifin müzakeresi nedeni ile bu girift mevzuun halledilmesi gerek Anayasa gerek hukuk tekniği bakımından mümkün görülememektedir. Kaldı ki, Millet Meclisinde kabul edilen hüküm, Anayasa koyucusunun bu konudaki amacını aşan hususları ihtiva ettiği gibi Anayasaya mutlaka aykırılık teşkil eden esasları da içine almıştır.

Bu nedenler ile ihtiyacı karşılayabilecek, Anayasanın esprisine uygun bir kanunun süratle çıkartılması için temennide bulunulması ve 2 nci maddenin teklif metninden çıkartılması kararlaştırılmıştır.

3. Yürürlükteki 1905 sayılı Kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödeneklerinin Devlet Memurları Yasası ile gösterilen en yüksek gösterge ile bu yasaya dayanılarak çıkarılan kararnameler gereği yapılan ödemeler ve diğer yasalarla aylıklara eklenen ödemelerin tutarından oluşmasını emretmektedir. Devlet Memurları Kanununun dışında diğer kanunlarla bir ödeme kabul edildiği takdirde bunun Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödeneklerinin miktarının hesaplanmasında nazara alınmasının gerektiği açıktır.

Nitekim, 1871 sayılı diğer bir Kanun ile Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödeneklerinin miktarının tespiti bu kanunun öngördüğü esaslara uygun olarak yapılmış ve kazanılmış haklarda topluca ödemiş ve ödenekler buna göre ayarlanmıştır.

Son defa çıkan 1991 sayılı diğer bir Kanunla Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödeneklerinin miktarının tespitinde esas olacak tutarın bu kanun esaslarında hesaplanması zorunlu hale gelmiştir. Kanunun bahsettiği bu hakkın fazla olacağı düşüncesi ile de görüşmelere konu olan işbu kanun teklifi getirilmiştir.

Fakat yürürlükteki 1905 ve 1991 sayılı kanunlar ile kazanılan hakların Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri için bir hakkı müktesep haline geldiği açıktır.

Müktesep bir hakkın da hak sahibinin rızası olmadan bir kanun ile elinden alınması Anayasanın 2, 11 ve 36 ncı maddelerine muhalif görülmüş ve bu yolun ilerideki tatbikat için çok kötü bir örnek teşkil edeceği görüşü üstün gelmiş ve ödemenin önlenebilmesi için hak sahiplerinin yazılı muvafakatı şartının aranması ve bu feragatten dolayı da vergi alınmaması esası kabul edilerek madde, buna göre tanzim edilmiştir.

İşbu raporumuz, gereği için Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan Samsun Refet Rendeci Toplantıda bulunamadı	Bu Kanunda Başkan ve Sözcü Kastamonu A. Nusret Tuna	Kâtip İstanbul Ali Oğuz Toplantıda bulunamadı.
Bursa Şeref Kayalar	Cumhurbaşkanınca S. Ü. Nihat Erim	Hatay Mustafa Deliveli İmzada bulunamadı.
İstanbul Fevzi Hakkı Esatoğlu Oylamada bulunmadı.	Manisa Üçüncü maddeye karşıyım. Doğan Barutçuoğlu	Niğde Ergun Özkan
Samsun Şaban Demirdağ	Tabii Üye Ahmet Yıldız Oylamada bulunamadı	Tabii Üye Mucip Ataklı
Tekirdağ Üçüncü maddeye karşıyım. Hayri Mumcuoğlu	Tokat Tasarı teklifinin Komisyonunda kabul edilen 3 nolu maddesine karşıyım. Kar- şı oy yazım eklidir. Zihni Betil	Tunceli 3 nolu maddeye karşıyım. Naim Taşan

KARŞI OY YAZISI

1. Yürürlükteki Anayasanın 82 nci maddesi; T. B. M. M. üyelerine ödenek ve yolluk verilmesini öngörmüş, ödeneğin aylık tutarının en yüksek devlet memurunun almakta olduğu miktarı ve yolluğun da ödeneğin yarısını aşamayacağını ilke olarak saptadıktan sonra konunun yasa ile düzenlenmesini emretmiştir.

Konu ile ilgili olarak yürürlükte bulunan yasa, 22 . 1 . 1962 tarih ve 1 sayılı Yasanın 1 nci maddesini değiştiren 5 Haziran 1975 tarih ve 1905 sayılı Yasadır.

Bu Yasaya göre Anayasanın 82 nci maddesindeki ödenek miktarı, (657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile gösterilen en yüksek gösterge ile bu kanuna dayanılarak çıkarılan kararnameler gereği yapılan ödenekler ve diğer kanunlarla ayıklara eklenen ödemelerin tutarıdır.)

T. B. M. M. üyelerinin ödenek yolluklarını tahakkuk ettirme ve ödeme yetkisi, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununa göre Amiri İta olan C. Senatosu ve Millet Meclisi Başkanlarına aittir.

Başkanlar; ödenek ve yollukları, 1905 ayılı Yasadaki (diğer kanunlarla aylıklara eklenen ödemeler tutarı) hükmüne dayanarak 2556 sayılı Hâkimler Kanununu değiştiren 1871 sayılı Yasaya göre yeniden tahakkuk ettirmiş ve ödemişlerdir.

Bu uygulamadan sonra, 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununu değiştiren 1923 sayılı Yasa kabul olunmuştur. Başkanlar, bu Yasa nedeniyle yeni bir uygulamaya geçmemişlerdir.

Daha sonra da, 1765 sayılı Üniversiteler Personel Kanununu değiştiren 1991 sayılı Yasa kabul edilmiştir. Başkanlar, bu yasa nedeniyle de uygulama yapmamışlardır.

Bu hal, konunun tartışılmasına neden olmuş ve tartışma sürüp giderken, C. Senatosu ve Millet Meclisi Hesaplarını İnceleme Komisyonları; görevleri gereği olarak konuyu incelemiş, ödenek ve yollukların 1905 sayılı Yasadaki (diğer kanunlarla aylıklara eklenen ödemeler tutarı) hükmüne uyulması ve 1991 sayılı Yasanın öngördüğü ödemelerden tümünün değil sadece bir kısmının verilmesi ve suretiyle tahakkuk ettirilmesi ve ödenmesi gerektiği görüş ve kanasına varmış ve bu yolda düzenledikleri raporları C. Senatosu Millet Meclisi başkanlıklarına sunmuşlardır.

Millet Meclisi Başkanı; bu raporu 6 . 1 . 1977 tarihinde Millet Meclisi Genel Kurulunun bilgisine ve oyuna sunmuş ve Genel Kurulda benimsemiştir.

Bu işlem kamu oyunda ve basında geniş ölçüde tepki doğurmuştur. Ayrıca, T. B. M. M. de üyeleri bulunan siyasal partilerden birisi de alınan kararın iptali için Anayasa Mahkemesine dava açmıştır. Dava, henüz bir sonuca bağlanmamıştır.

Bu sırada, T. B. M. M. de üyeleri bulunan Siyasal Partilerimizden 5 i de; birer temsilci seçerek Millet Meclisi Başkanının başkanlığında çalışmak ve 1905 sayılı Yasanın değiştirilmesi için bir önerge hazırlamak üzere bir komisyon kurmuş ve bu Siyasal Partilerin Genel Başkanları; ayrıca, ödenek ve yollukların Millet Meclisince 6 . 1 . 1977 tarihinde alınan kararla belirlenen miktar üzerinde değil, o tarihten önceye ait uygulamadaki miktar üzerinden tahakkuk ettirilip ödenmesini ve Millet Meclisince 6 . 1 . 1977 tarihinde 1905 sayılı Yasaya göre alınan kararla 1976 mali yılı için tahakkuk ettirilecek artışların partilerine mensup T. B. M. M. üyeleri tarafından alınmamasını kararlaştırdıklarını kamu oyuna açıklamışlardır.

Komisyonu oluşturan 5 siyasal parti temsilcisi de; bu ilkeye uygun olarak hazırladıkları yasa teklifini, üyesi buldukları Siyasal Partilerin muvafakatlarını aldıktan sonra, imzalayarak Millet Meclisi Başkanlığına sunmuştur.

Komisyonun bu yasa teklifi, Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesi sırasında önerilen ve kabul edilerek teklifte ikinci madde biçiminde yer alan metinle birlikte 15 . 2 . 1977 tarihinde Millet Meclisi Genel Kurulunun açık oyuna sunulmuş ve oylamaya katılan 264 üyeden 257'sinin olumlu oyu ile kabul olunmuştur.

2. Bizler; C. Senatosu Anayasa ve Adet Komisyonu tarafından, yasa teklifinin 3 ncü maddesinde geçici madde olarak yer alan ve Millet Meclisince 6 . 1 . 1977 tarihinde 1905 sayılı Yasaya göre alınan kararla 1976 mali yılı için tahakkuk ettirilecek artışların hazineye hat kaydedilmesinin, T. B. M. M. üyelerinin yazı ile hazineye bağışta bulunabilmeleri biçiminde değiştirilmesine karşıyız. Nedenlerine gelince:

I. — Millet Meclisi Hesaplarını İnceleme Komisyonu Raporunun Millet Meclisi Genel Kurulunun sadece bilgisine sunulması, ayrıca oyuna sunulmaması gerekir idi. Zira, Millet Meclisinin, 1905 sayılı yasanın uygulama biçimi hakkında karar alması, yasanın yorumu sayılır. Oysa, Anayasa yorumunu yasaklamıştır.

II. — Millet Meclisince alınan bu karar, yasa değişikliği niteliğinde de sayılamaz. Çünkü, yasaların nasıl yapılacağı ve nasıl değiştirileceği Anayasanın 91 nci ve sonraki maddelerinde açıkça gösterilmiştir.

III. - Kaldı ki, Millet Meclisi Genel Kurulunca 6.1.1977 tarihinde benimsenilen Hesapları İnceleme Komisyonu raporu, ödenek ve yollukları, 1991 sayılı Yasanın ödenmesini öngördüğü paraların hepsini değil, bir kısmını gözönüne alarak hesaplamıştır. Hesaplanan ve basına da yansıyan miktar, 1991 sayılı Yasanın öngördüğü ödemeler toplamının çok altındadır. Bu durum karşısında, Millet Meclisince 6 . 1 . 1977 tarihinde alınan kararla kabul edildiği söylenen ödenek ve yolluk miktarını belli olmuş, sabit ve hukuken geçerli bir

miktar olarak kabul etme olanağı yoktur. Zira, T. B. M. M. üyelerinin, Millet Meclisi Hesaplarını İnceleme Komisyonu tarafından düzenlenen raporda 1991 sayılı Yasanın ödenmesini öngördüğü paraların hepsinin değil, sadece bir kısmının hesaplandığını ve hesaplanmayan kısmının da ödenmesi gerektiğini ileri sürmeleri mümkündür.

IV. - C. Senatosu Hesaplarını İnceleme Komisyonu tarafından aynı konuda düzenlenen ve Millet Meclisi Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporunda açıklanan görüş ve kaniya varıldığını ifade eden rapor C. Senatosu Genel Kurulunun bilgisine de sunulmamıştır.

V. - T. B. M. M. üyelerinin ödenek ve yolluklarını tahakkuk ettirme ve ödetme yetkisinin 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununa göre amir-i ita olan C. Senatosu ve Millet Meclisi Başkanlarına ait olduğu yukarıda arz edilmiş idi. 1905 sayılı Yasayı, yasa koyucusunun amacına göre anlama ve uygulama yetkisi de Başkanlarıdır. Başkanların bu konuya ait tasarruflarının (idari tasarruf) olduklarında kuşku yoktur. Başkanlar; 1905 sayılı Yasada (diğer kanunlarla aylıklara eklenen ödemeler tutarı) biçiminde yer alan hükmü, 1923 ve 1991 sayılı yasalar nedeniyle uygulamamışlardır. Anayasaya ve yasalara aykırı idari tasarruflar için Anayasa, yargı yolunu açık tuttuğu halde, Başkanların bu idari tasarrufları aleyhinde T. B. M. M. üyelerinden hiçbiri bu yola başvurmamıştır.

VI. - Bir ihtimal olarak, 1905 sayılı Yasada (diğer kanunlarla aylıklara eklenen ödemeler tutarı) hükmünün 1923 ve 1991 sayılı yasalar nedeniyle de uygulanması için yasa değişikliğinin zorunlu görülmesi düşünüldüğü takdirde, bu yola gitmek gerekir idi. Bu yola da gidilmemiştir.

Yukarıda 1 nci maddede verilen bilgilerden ve 2 nci maddede yapılan açıklamalardan anlaşılmaktadır ki, Millet Meclisi Hesaplarını İnceleme Komisyonu tarafından düzenlenen raporun Millet Meclisince 6 . 1 . 1977 tarihinde benimsenilmiş olması, T. B. M. M. üyeleri için miktarı belli ve hukuken geçerli bir kazanılmış hak doğuramamıştır.

3. Burada, C. Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabulünden doğan bir çelişkiye ve siyasal partiler rejimi de diyebileceğimiz özgürlükçü, demokratik parlamenter rejimimizi ilgilendiren bir noktaya kısaca değinmekte de yarar görüyoruz :

I. - 1905 sayılı Yasanın uygulama biçimi hakkında Millet Meclisince 6 . 1 . 1977 tarihinde alınan karar üzerine doğan durum karşısında, bir yandan ödenek ve yollukların bu kararla belirlenen miktar üzerinden değil, 6 . 1 . 1977 tarihinden önceye ait uygulamadaki miktar üzerinden tahakkuk ettirilip ödenmesini öngören yasa teklifinin 1 nci maddesinin komisyonca aynen kabul edilmesi, öte yandan sözü edilen kararla 1976 mali yılı için tahakkuk ettirilecek artışların T. B. M. M. üyeleri tarafından alınabilmesi veya yazılı istekleriyle Hazineye bağışlanabilmesi imkânlarının eşit tutulması, 1905 sayılı Yasada yapılan değişiklikle güdülen amaç bakımından önemli bir çelişki ifade etmektedir. Bu hal, T. B. M. M.'nin saygınlığına gölge düşürülebilir.

II. - T. B. M. M.'de üyeleri bulunan 5 siyasal partinin genel başkanları; Millet Meclisince 6 . 1 . 1977 tarihinde alınan kararla 1976 mali yılı için tahakkuk ettirilecek artışların partilerine mensup T. B. M. M. üyeleri tarafından alınmamasını kararlaştırdıklarını açıklamaları karşısında, Komisyonca, yasa teklifinin 3 ncü maddesinde geçici madde olarak yer alan hükümde yapılan değişiklik de, Anayasaya göre siyasal hayatın vazgeçilmez unsurları olan siyasal partilerin saygınlığına gölge düşürebilir. 19 . 2 . 1977

C. S. Manisa Üyesi
Doğan Barutçuoğlu

C. S. Tokat Üyesi
Zihni Betil

C. S. Tekirdağ Üyesi
Hayri Mumcuoğlu

C. S. Tunceli Üyesi
Naim Taşan

Bütçe ve Plan Komisyonu Raporu

Cumhuriyet Senatosu
Bütçe ve Plan Komisyonu

Esas No. : 2/114

Karar No. : 47

22 . 2 . 1977

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 15 Şubat 1977 tarihli 45 nci Birleşiminde görüşülerek açık oyla kabul edilen, 22 Ocak 1962 tarih ve 1 sayılı Kanununun, 5 . 6 . 1975 tarih ve 1905 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddesinin değiştirilmesine ve bu Kanuna 1 geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi, Millet Meclisi Başkanlığının 16 Şubat 1977 tarihli ve 5591 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmekle Komisyonumuzun 21 Şubat 1977 tarihli Birleşiminde tetkik ve müzakere olundu.

I - Teklif, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yolluklarına dair 1 sayılı Kanunun 1905 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddesinin yeniden düzenlenmesini ve :

a) Ödenek ve yolluk miktarının hesaplanmasında, Devlet Memurları Kanununda belirlenen en yüksek devlet memurunun ek gösterge ile birlikte aldığı aylık ile bu aylığa % 50'si nispetindeki miktarın eklenmesi ile oluşan tutarın esas alınmasını,

b) Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri lehine Anayasanın 82 nci maddesi gereğince ve Anayasanın 117 nci maddesi uyarınca ve 1905 ve 1991 sayılı kanunlar ile 1 Haziran 1976 tarihinden geçerli olmak üzere kazanılmış bulunan hakların Hazineye intikal ettirilebilmesi için gerekli hukukî imkânın sağlanmasını, Öngörmektedir.

Teklif, Anayasanın 82 nci maddesi gereğince ve Anayasanın 117 nci maddesi uyarınca ve 1905 ve 1991 sayılı kanunlar ile 1 Haziran 1976 tarihinden geçerli olmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri lehine kazanılmış haklar ile ilgili olarak sürdürülen tartışmalara ve istismara son verilebilmek amacı ile Türkiye Büyük Millet Meclisinde grupu bulunan siyasi partilerin temsilcileri tarafından hazırlanmıştır.

Teklif, Komisyonumuzca, sürdürülen tartışmalara ve her şekildeki istismara son verebilecek hüviyeti gözetilmek ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin Yüce mevkii her şeyin üzerinde kabul edilmek sureti ile benimsenmiştir.

II - Millet Meclisi metninin değerlendirilmesi :

Madde 1. — Komisyonumuz, ödenek ve yolluk miktarının hesaplanmasında ortaya çıkan görüş farklılıklarını, tartışmaları ve istismarı gözetmiş ve bu görüş farklılıklarını, tartışmaları ve istismarı giderici hüviyette bulunan ve hesaplamada baz olarak kabul ettiği miktar itibarı ile Anayasanın öngörmüş olduğu tutarın ancak yarısının, esas alınması hükmünü ihtiva eden 1 nci maddeyi, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin bu konudaki fedakârlıklarının canlı bir delili kabul etmek sureti ile Millet Meclisi metnini benimsenmiş ve maddeyi aynen kabul etmiştir.

Gerçekten, teklif kanunlaştığında -9- kat sayısı esaslarında ödenek miktarı bütüt 16 200 lira olacaktır ki, Anayasanın 117 nci maddesinde tanımlanan memurlardan Anayasanın 82 nci maddesinde sözü edilen -en yüksek devlet memurunun- yine -9- kat sayısı esaslarında aylık miktarı, bütüt 26 640 liradır. Bu miktar da fiilen ödenmektedir.

Madde 2. — Madde (a), (b) ve (c) işaretli hükümleri ihtiva eder biçimde ve bir önerge ile Millet Meclisi Genel Kurulunda teklife eklenmiştir.

(a) işaretli hüküm, Anayasanın 82 nci maddesi uyarınca ve bu madde hükmü ile sınırlı olarak gerçekleştirilmesi icap eden bir kanunlaştırma işleminde, Anayasanın 78 nci maddesinde sözü edilen ve özel bir kanun ile düzenlemeye tabi tutulması istenilen hususların, görüşülmekte olan ve belirtildiği üzere Anayasanın 82 nci maddesi ile sınırlı teklif metninde yer alması, Anayasanın 82 nci maddesi ile 78 nci maddesinde öngördüğü amaç ile bağdaştırılamamış ve hattâ mevcut düzenleme şekli itibarı ile uygulamada ayrıcalıklara neden teşkil edeceği ve Anayasanın 12 nci maddesinde ifadesini bulan -kanunlar önünde eşitlik- ilkesine aykırı sonuçlar doğuracağı görüşleri ile Komisyonumuzca benimsenmemiştir.

Belirtmekte ve tespit etmekte zaruret vardır ki, Anayasa, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğini belli bir öğrenim şartına ve mesleke bağlamamış, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğini gelir getirici bir mü-

essese kabul etmemiş ve üyelere yapılacak parasal ödemeler hakkında da özellikle - ödenek - tabirini kullanmış ve doğrudan doğruya üyelik sıfatı ile birlikte mütalaa etmiştir.

(b) İşaretli hüküm, mevcut metni itibarı ile Anayasanın 80 nci maddesindeki usul ve esaslar yönünden Anayasaya uygun olmayan düzenleme getirmektedir. Hükümün mevcut metni, Anayasanın 80 nci maddesinde ancak ilgili Yasama meclisinin kaldırılabileceği emredilen üyelik sıfatı hakkında - kanunla düşürme - esasını getiren bir hukukî yapıda görülmüş ve bu nedenle Komisyonumuzca benimsenmemiştir.

(c) İşaretli hüküm, Anayasanın 48 nci maddesi ve ilgili sosyal güvenlik kurumu kanunları uyarınca değerlendirilmiş ve ilgili kanunlar gereğince bütün yükümlülükleri yerine getirilmek sureti ile kazanılan ve özellikle devletin teminatı altında bulunan sosyal güvenlik haklarına bu yolda kayıtlama getirmenin Anayasaya uygun olmayacağı ve metnin mevcut şeklinin uygulamada ortaya koyacağı ayrıcalıklar ile Anayasanın 12 nci maddesinde ifadesini bulan - kanunlar önünde eşitlik - ilkesine aykırı sonuçlar doğuracağı görüşleri ile Komisyonumuzca benimsenmemiştir.

-Komisyonumuz, teklife, Millet Meclisi Genel Kurulunda bir önerge ile eklenen 2 nci madde hakkında Anayasa yönünden yaptığı bu eleştirilerin yanı sıra mezkûr maddenin, kapsamı itibarı ile belli bir amaç ve belli bir düzenleme ile sınırlı bir teklifin metnine eklenmesinin - hukuk tekniği - yönünden de uygun olmadığı görüşünde birleşmiştir.

Madde, arz edilen gerekçeler ile metinden çıkartılmıştır.

Madde 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi Komisyonumuzca 2 nci madde olarak ve Anayasanın 82 nci maddesi gereğince ve Anayasanın 117 nci maddesi uyarınca ve 1905 ve 1991 sayılı kanunlar ile 1 Haziran 1976 tarihinden geçerli olmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri lehine kazanılmış hakların, üyelerin mamelekine dahil olmuş ve kazanılmış hak hüviyetini iktisap etmiş hukukî niteliğine rağmen sırf sürdürülen istismara bir son verebilmek amacı ile ve bu tutarın Hazineye irat kaydedilmesi yolundaki siyasî takdir nedeni ile aynen kabul edilmiştir.

Millet Meclisi metninin 4 ncü ve 5 nci maddeleri, 3 ncü ve 4 ncü maddeler olarak Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

III - Teklifin düzenleme amacının zaman ile kayıtlı olduğu keyfiyetini gözeten Komisyonumuz, Genel Kurulda öncelik ve ivedilik ile görüşülmesi hususunda istemde bulunulmasını da karar altına almıştır.

İşbu raporumuz, Genel Kurulun tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
Ankara	Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye	Zonguldak
Yiğit Köker	Selâhaddin Babıroğlu	Ahmet Demir Yüce

Kâtip	Aydın	Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye
Bahkesir	Halil Goral	Geçici maddenin (artışların Hazineye irat kaydedileceği) hükmüne aynen katılıyorum. Ancak aynı maddenin ikinci fıkrasındaki şekle taalluk eden hüküm üzerinde söz hakkımı mahfuz tutuyorum.
Raif Eriş		Zeyyat Baykara

Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye
Fethi Çelikbaş
Gümüşhane
Kazanılmış hakların bir kanun zoru ile değil, serbest irade ile Hazineye intikali görüşümdedir.

Ö. Naci Bozkurt

Kütahya
Ahmet Özümücü

Erzincan
Niyazi Ünsal
Kahramanmaraş
Adnan Karaküçük

Tabii Üye
Haydar Tunçkanat

Gaziantep
İ. Tevfik Kullar
Kars
Y. Ziya Ayrım
Toplantıda bulunamadı.

Trabzon
Hasan Güven

SİVAS MİLLETVEKİLİ AHMET DURAKOĞLU
C. SENATOSU ANKARA ÜYESİ YİĞİT KÖKER.
URFA MİLLETVEKİLİ ABDÜLKADİR ÖNCEL,
KONYA MİLLETVEKİLİ ÖZER ÖLÇMEN, VAN
MİLLETVEKİLİ SALİH YILDIZ'IN TEKLİFİ

22 Ocak 1962 Tarih ve 1 Sayılı Kanununun, 5 . 6 . 1975
Tarih ve 1905 Sayılı Kanunla Değişik 1 nci Maddesinin
Değiştirilmesi ve Bu Kanuna 1 Geçici Madde Eklen-
mesine Dair Kanun Teklifi

**MADDE 1. — 5 . 6 . 1975 tarih ve 1905 Sayılı Ka-
nunla değişik 1 Sayılı Kanunun 1 nci maddesi aşa-
ğıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

**Madde 1. — Türkiye Büyük Millet Meclisi üye-
lerinin ödenekleri;**

a — 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun,
ve onu değiştiren kanunlarla belirlenen en yüksek
Devlet memurunun, ek gösterge ile birlikte aldığı
aylık tutar,

b — (a) bendine göre bulunacak aylık tutarının
% 50'sini aşmamak üzere 657 Sayılı Kanunla ve
ona dayanılarak çıkarılan kararnamelerle en yüksek
devlet memuruna yapılan diğer ödemeler, toplamına
eşittir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin yolluk-
ları, yukarıdaki esaslara göre bulunan ödeneğin ya-
rısına eşittir. Bu yolluklar hiçbir suretle haczedile-
mez.

**MADDE 2. — 5 . 6 . 1975 tarih ve 1905 Sayılı
Kanunla değişik 1 Sayılı Kanuna aşağıdaki geçici
madde eklenmiştir.**

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

22 Ocak 1962 Tarih ve 1 Sayılı Kanununun, 5 . 6 . 1975
Tarih ve 1905 Sayılı Kanunla Değişik 1 nci Madde-
sinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna 1 Geçici Madde
Eklenmesine Dair Kanun Teklifi.

**MADDE 1. — 5.6.1975 tarih ve 1905 sayılı Ka-
nunla değişik 1 sayılı Kanunun 1 nci maddesi aşa-
ğıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

**Madde 1. — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri-
nin ödenekleri;**

a) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ve
onu değiştiren kanunlarla belirlenen en yüksek Dev-
let memurunun, ek gösterge ile birlikte aldığı aylık
tutar,

b) (a) bendine göre bulunacak aylık tutarının %
50'sini aşmamak üzere 657 sayılı Kanunla ve ona da-
yanılarak çıkarılan kararnamelerle en yüksek Devlet
memuruna yapılan diğer ödemeler,

Toplamına eşittir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin yollukları,
yukarıdaki esaslara göre bulunan ödeneğin yarısına
eşittir. Bu yolluklar hiç bir suretle haczedilemez.

**MADDE 2. — a) T. B. M. M. Üyeleri, Meclisle-
rin çalışmaları ve ödevleri dışında gelir sağlayıcı hiç
bir iş yapamazlar, yazıhane, muayenehane, ticarethane
ve benzeri işyerleri açamazlar ve bunlardan hiç
bir şekilde gelir sağlayamazlar, özel gayret ve çaba
ile gelir sağlayıcı girişimlerde ve ortaklıklarda bu-
lunamazlar. Acentelik, mümessillik ve benzeri girişim-
lerde bulunamazlar.**

b) (a) fıkrası kapsamı içerisinde faaliyet yaptı-
ğı tespit edilen T. B. M. M. üyelerinin üyelik sıfat-
ları düşer.

c) Herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan
herhangi bir şekilde emeklilik aylığı almakta iken
T. B. M. M. üyesi olanlar, T. B. M. M. üyelikleri
devam ettiği sürece emeklilik aylığını alamazlar.

**MADDE 3. — 5.6.1975 tarih ve 1905 sayılı Ka-
nunla değişik 1 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici mad-
de eklenmiştir.**

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

22 Ocak 1962 Tarih ve 1 sayılı Kanunun 5.6.1975 Tarih ve 1905 Sayılı Kanunla Değişik 1 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve bu Kanuna 1 Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE VE PLAN KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

22 Ocak 1962 Tarih ve 1 Sayılı Kanunun, 5.6.1975 Tarih ve 1905 Sayılı Kanunla Değişik 1 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve bu Kanuna 1 Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 5 . 6 . 1975 tarih ve 1905 sayılı Kanunla değişik 1 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 3 nci maddesi, 2 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklif

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

GEÇİCİ MADDE — 1905 Sayılı Kanunun 6 Ocak 1977 tarihli Meclis kararına göre uygulanması sonucunda 1976 Mali Yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yolluklarında meydana gelen artışlar Hazineye irat kaydedilir.

Söz konusu ödenek ve yolluk farklarını almış bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin almış oldukları farklar, 1 . 3 . 1977 tarihinden itibaren alacakları ödenek ve yolluklarından mahsup edilerek Hazineye irat kaydedilir. Bu şekilde geri alınamayan meblâğlar 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü hakkındaki Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

MADDE 3. — Bu Kanunun 1 nci maddesi 1 . 3 . 1977 tarihinde, geçici maddesi yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. Bu Kanunu, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanları yürütür.

GEÇİCİ MADDE — 1905 sayılı Kanunun 6 Ocak 1977 tarihli Meclis kararına göre uygulanması sonucunda 1976 Mali Yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yolluklarında meydana gelen artışlar Hazineye irat kaydedilir.

Söz konusu ödenek ve yolluk farklarını almış bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin almış oldukları farklar, 1 . 3 . 1977 tarihinden itibaren alacakları ödenek ve yolluklarından mahsup edilerek Hazineye irat kaydedilir. Bu şekilde geri alınamayan meblâğlar, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü hakkındaki Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

MADDE 4. — Bu Kanunun 1 nci maddesi 1.3.1977 tarihinde, geçici maddesi yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu Kanunu, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanları yürütür.

Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin

GEÇİCİ MADDE. — 1905 sayılı Kanunun 6 Ocak 1977 tarihli Millet Meclisi kararına göre uygulanması sonucunda 1976 mali yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yolluklarında meydana gelen artışların Hazineye irad olarak kaydedilmesi, hak sahibinin yazılı talebine bağlıdır. Hazine lehine yapılan feragat halinde vergilendirme işlemi uygulanmaz.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 4 ncü maddesi, 3 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millet Meclisi metninin 5 nci maddesi, 4 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Bütçe ve Plan Komisyonunun kabul ettiği metin

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 4 ncü maddesi, 3 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millet Meclisi metninin 5 nci maddesi, 4 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

